

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 139/08-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. D. V., B. B., zastúpenej advokátom JUDr. F. V., B. B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Obdo V 5/2006 z 28. júna 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. D. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. novembra 2007 doručená sťažnosť JUDr. D. V., B. B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. F. V., B. B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 M Obdo V 5/2006 z 28. júna 2007 (ďalej aj „rozhodnutie z 28. júna 2007“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“ alebo „prvostupňový súd“) uznesením č. k. 25-24 K 463/99-427 z 23. marca 2005 v právnej veci vyhláseného konkurzu na majetok úpadcu S., a. s. „v konkurze“, R. S., rozhodol tak, že schválil konečnú správu o speňažení majetku podstaty, vyúčtovanie odmeny a výdavkov aj sťažovateľky ako správkyne konkurznej podstaty. V uznesení sťažovateľke nepriznal zvýšenie jej odmeny a výdavkov o daň z pridanej hodnoty i napriek tomu, že je jej platiteľkou. Svoje rozhodnutie v tejto časti odôvodnil tým, že vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 493/1991 Zb.“), neumožňuje zvýšenie odmeny správcu konkurznej podstaty o daň z pridanej hodnoty, a poukázal na skutočnosť, že *„v konkurznom konaní je možné uspokojovať len oprávnené nároky veriteľov, ktoré majú proti úpadcovi. Z konkurznej podstaty nie je možné uspokojiť pohľadávky iných osôb, ktorí nie sú veriteľmi, pohľadávka na zaplatenie dane z pridanej hodnoty je pohľadávkou štátu v správe príslušného daňového úradu voči správkyni ako fyzickej osoby z toho titulu, že získala určitý príjem vo forme odmeny za výkon svojej funkcie. Pohľadávka na zaplatenie dane z pridanej hodnoty nie je pohľadávkou proti úpadcovi, a preto ju nemožno uspokojiť z konkurznej podstaty.“*

Proti uzneseniu krajského súdu č. k. 25-24 K 463/99-427 z 23. marca 2005 podala sťažovateľka odvolanie. Najvyšší súd svojím uznesením sp. zn. 6 Obo 169/2005 z 18. mája 2005 potvrdil uvedené uznesenie krajského súdu.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) na základe podnetu sťažovateľky podala 5. mája 2006 mimoriadne dovolanie proti výroku o odmene sťažovateľky ako správkyne konkurznej podstaty.

Najvyšší súd ako súd dovolací rozsudkom sp. zn. 1 M Obdo V 5/2006 z 28. júna 2007 v predmetnej veci rozhodol tak, že mimoriadne dovolanie zamietol.

Sťažovateľka považuje rozhodnutie z 28. júna 2007 za arbitrálne. Vo vzťahu k tomuto argumentu poukazuje predovšetkým na fakt, že „zo 7-stranového dovolacieho rozsudku sa týka argumentácia len časti na strane 6 a jeden odsek na strane 7, tak táto stručnosť s obsahovou stránkou argumentácie je povrchná a nepresvedčivá“.

V rámci sťažnosti sťažovateľka ďalej poukázala na argumentáciu najvyššieho súdu v rozhodnutí z 28. júna 2007 a následne uviedla: „Súd bez toho, aby sa bol zaoberal konkrétnou konštrukciou dane z pridanej hodnoty ako takou rozhodol len izolovane vytrhnutím z kontextu o tomto nároku len z hľadiska vykonávacieho predpisu upravujúceho odmenu správcu konkurznej podstaty a zákona o konkurze a vyrovnaní.“

V sťažnosti ďalej poukázala na znenie § 2 ods. 1 písm. b), § 3 ods. 1, 2 a 3 a § 22 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení platnom v tom čase, z ktorých následne vyvodila záver: „Táto formulácia základu dane presne vymedzuje, že protihodnota, ktorá je prijatá od príjemcu plnenia za dodanie služby, obsahuje aj daň z pridanej hodnoty, pričom pre potreby základu dane sa táto protihodnota o túto daň znižuje. Toto sa však týka len určenia základu dane, a naopak cena služby sa príjemcovi plnenia musí vyúčtovať aj s daňou z pridanej hodnoty. Práve táto konštrukcia dane z pridanej hodnoty obsahuje v sebe nielen povinnosť platiť DPH, ale aj právo DPH vyúčtovať pre všetky tie činnosti a subjekty, ktoré sú uvedené v ust. § 3 zákona o DPH. Pokiaľ dovolací súd konštatoval všeobecne len s poukazom na jednotlivé zákony a ustanovenia, že pre takýto postup v právnom poriadku opory niet, postupoval povrchno, nezaoberal sa argumentáciou vyhotoviteľa mimoriadneho dovolania a argumentáciou správcu konkurznej podstaty spracovanou v podnete a koniec koncov argumentáciou, ktorá bola v celom konaní prezentovaná. Všeobecnými odkazmi na zákon, vyhlášku a na to, že odmena správcu nie je porovnateľná s odmenou advokátov, s odmenou súdnych exekútorov, vykazuje taký stupeň povrchnosti, ktorý znamená celkom určite nepresvedčivosť a tým aj nesprávnosť odôvodnenia tohto rozsudku. Ak porovnanie jednotlivých profesných skupín z hľadiska ich odmien malo mať svoju argumentačnú váhu, tak malo z toho byť zrejmé, v čom, prečo, na základe akých ustanovení zákona sa táto argumentácia využíva a k čomu vedie a či preukazuje zákonnosť rozhodnutia. Práve opak takéhoto odôvodnenia má povahu

formálneho a arbitrárneho rozhodnutia, keď nepresvedčivosť naruša dôveru k rozhodnutiu dovolacieho súdu, ktorý je najvyššou inštanciou všeobecných súdov.“

Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd ako súd dovolací «neskúmal, naopak ukrátenie správkyne pri nepriznaní odmeny s DPH vo vzťahu k jednostrannému nepriznaniu takéhoto práva, hoci s odmenou za výkon takejto ekonomickej činnosti je spojená povinnosť takúto daň odvieť. I z hľadiska posudzovania veci podľa prirodzeného práva v tomto vzťahu absentuje hlboko presvedčivé odôvodnenie, prečo správkyňa je v režime platenia DPH túto daň povinná odvieť a v režime vyúčtovania a získania odmeny podľa cenového predpisu k odmene nemôže vyúčtovať aj DPH len preto, že konkrétny vykonávací predpis to neupravuje. Takáto interpretácia je v extrémnom rozpore s princípom spravodlivosti a ide o prejav hrubého formalizmu pri posudzovaní tohto vzťahu, čo by malo zakladať dotknutie na základnom práve vlastníť majetok a právo na ochranu takéhoto majetku...»

Nerovnováha v odôvodnení práv a povinností sťažovateľky bez komplexného posudzovania platným právom, ktorý je súčasťou právneho poriadku tak, ako to robí dovolací súd, vyvoláva takú nespravodlivosť, ktorá nemôže byť pri nedostatku právnej úpravy vo vykonávacom predpise akceptovaná. Postupom dovolacieho súdu vzniká nerovnosť uplatňovania zákona o DPH na jednej strane správcu konkurznej podstaty a na druhej strane iných profesných skupín ako sú exekútori a advokáti, keď aj v prípade exekútorov absentovala explicitná právna úprava vo vykonávacom predpise, preto bolo potrebné vyplniť túto medzeru v práve... Ďalej ponúkame riešenie spôsobom teleologickej redukcie „argumentum a maiori ad minus“, že ak je takáto konštrukcia zakotvená vo všeobecnom zákone, musí sa uplatňovať toto riešenie aj vo vzťahu k špeciálnej úprave právneho postavenia správcu konkurznej podstaty, ak takáto úprava explicitne absentuje. Považujeme za protiústavné riešenie, keď vykonávací predpis mlčí o takomto práve správcu konkurznej podstaty, lebo tieto práva nie sú výslovne zakotvené, hoci by s ohľadom na princíp rovnosti prípadne na iné ústavné práva a slobody zakotvené mali byť. Toto by platilo len v tom prípade, ak by obsah takéhoto práva na priznanie DPH nebolo možné vyvodit' interpretáciou...»

V závere svojej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že podľa nej argumentácia najvyššieho súdu v rozhodnutí z 28. júna 2007 nemôže byť správna, lebo „je vytrhnutá z kontextu celého systému upraveného zákonom o dani z pridanej hodnoty a táto by urobila touto argumentáciou tento systém nefunkčným. Odhliadnuc od toho, že touto nerovnováhou by došlo k výraznému poškodeniu správcu pri porušení práva navýšiť odmenu o daň z pridanej hodnoty, ak tomuto právu korešponduje povinnosť takúto daň na výstupe odvieť štátu. Interpretovať moje právo izolovane len z vyhlášky stanovujúcej odmenu správcu, kde DPH v tomto období upravená nebola vôbec v spojení so zákonom č. 328/1991 Zb. a neposudzovanie tejto úpravy s úpravou vlastného zákona o DPH, je potom takým extrémnym porušením práva na spravodlivý proces, ktorý sa výrazne dotýka tohto môjho ústavného práva.“.

Podľa sťažovateľky v dôsledku tohto postupu najvyššieho súdu bolo v predmetnom konaní porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo vlastníť majetok a základné právo na jeho ochranu podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že jej základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 5/06 z 28. júna 2007 porušené, zruší uvedený rozsudok a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a prizná jej náhradu trov konania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 M Obdo V 5/2006 z 28. júna 2007 v dôsledku nedostatočného odôvodnenia tohto rozhodnutia, ktoré je podľa nej arbitrárne, nepresvedčivé a formálne a obsahuje nesprávnu interpretáciu príslušných zákonných ustanovení najvyšším súdom.

Vzhľadom na to, že uvedené námietky sťažovateľky sa týkajú problému vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov, ústavný súd považuje za potrebné v tejto súvislosti pripomenúť, že z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nepreskúmava námietky porušenia tých práv, ktoré sa fyzickým a právnickým osobám ustanovujú napr. Občianskym súdnym poriadkom, ak namietané porušenie práva nemôže

znamenat' porušenie základného práva alebo slobody zaručených ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že: „Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 4 OSP), mimoriadne dovolanie prejednal bez nariadenia pojednávania, preskúmal napadnuté uznesenia v medziach a v rozsahu, ako je uvedené v mimoriadnom dovolaní a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

Dovolací súd sa stotožňuje s doterajšou dlhoročnou rozhodovacou praxou súdov prvého stupňa (t. j. krajských súdov), ako aj odvolacieho súdu pri priznávaní odmeny správcov konkurzných podstát v tom smere, že túto odmenu jednotne priznali bez navýšenia o daň z pridanej hodnoty. Táto prax bola a je plne v súlade s ustanovením § 6 písm. a/ vyhl. č. 493/1991 Zb. v znení jej noviel. Navýšenie odmeny správcu o DPH nemá oporu ani v zák. č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty, pretože tento predpis predovšetkým definuje, ktoré plnenia sú zdaniteľné, a ktoré subjekty a akým spôsobom daň z pridanej hodnoty platia, určuje sadzby dane, atď., ale žiadnym spôsobom sa nedotýka výšky odmeny správcu konkurznej podstaty. Skutočnosť, že správca konkurznej podstaty z priznanej odmeny zaplatí daň z pridanej hodnoty, ešte neznamená, že táto odmena má byť navýšená ešte aj o túto čiastku (t. j. o daň z pridanej hodnoty). Pre takýto postup v právnom poriadku Slovenskej republiky niet opory.

V tomto smere dovolací súd poukazuje na to, že odmena správcu konkurznej podstaty nie je žiadnym spôsobom porovnateľná s odmenou advokátov alebo odmenou súdnych exekútorov, ako mylne sa argumentuje v mimoriadnom dovolaní. Práva a povinnosti správcu konkurznej podstaty vymedzuje predovšetkým zák. č. 328/1991 Zb. v znení jeho noviel a vyhl. č. 493/1991 Zb. v znení jej noviel, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia

zákona o konkurze a vyrovnání. Cielom konkurzu alebo vyrovnania je dosiahnuť pomerné uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku, t. j. z konkurznej podstaty (§ 2 ods. 2, § 6 ods. 1 zák. č. 328/1991 Zb.). Z tejto konkurznej podstaty sa uskutočňuje aj priznanie a vyplatenie odmeny správcu, o čom rozhoduje konkurzný súd. V zmysle ust. § 31 ods., 6 písm. a/ zák. č. 328/1991 Zb. v znení jeho noviel výdavky a odmena správcu predstavuje pohľadávku proti podstate. Výška tejto odmeny je vymedzená v ust. § 6 písm. a/vyhl. č. 493/1991 Zb. v znení jej noviel, pričom len takto jasne a určito vymedzená výška odmeny predstavuje pohľadávku proti podstate. Súčasťou takto vymedzenej odmeny nemôžu byť žiadne iné zložky alebo plnenia, teda súčasťou tejto odmeny nemôže byť ani daň z pridanej hodnoty, ktorú je povinný z priznanej odmeny zaplatiť správca podstaty. Táto daň jednoducho nie je podľa platného práva pohľadávkou proti podstate, a preto z tejto podstaty nemôže byť uspokojená. Opačný výklad by viedol k ukráteniu ostatných veriteľov pri ich uspokojovaní z podstaty, čím by došlo k poškodeniu ich práv.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky podľa ust. § 243i ods. 2 v spojení s ust. § 243b ods. 1 OSP zamietol.“

O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu posúdenie „nároku“ uplatneného sťažovateľkou najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje (mutatis mutandis IV. ÚS 222/04).

Ústavný súd teda nezistil taký výklad ustanovení citovaných v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu a ich uplatnenie vo veci sťažovateľky, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti, arbitrárnosti názoru alebo svojvôli najvyššieho súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. Preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľka nenamietala, že by v konaní pred najvyšším súdom nemohla riadne uplatniť svoje návrhy alebo sa vyjadriť k návrhom (vyjadreniam) druhého účastníka konania, alebo že by boli inak porušené základné princípy práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 až 50 ústavy).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2008